

Slovenski narodni ponos.

IX.

Ponosni bodimo Slovenci tudi na svoj jezik, ki je na svetu jeden najkrasnejših. Izmed živečih jezikov, ki je govore prosvetni narodi, so najlepši slovanski; to ve vsak, kdor jezike pozna. Med slovanskimi pa, dasi so si bolj ali manj podobni, vendar zopet slovenski združuje v sebi razne vrline v toliki meri, da ga nadkriljuje menda le jeden.

Slovenski jezik je na prvo bogat. Že na glasovih; črk pišemo sicer le 25, ali s tem ni rečeno, da imamo tudi ravno toliko glasov; teh je mnogo več in le radi tega izhajamo s 25 črkami, ker z jedno poznamenjemo po več glasov. Med glasovi se nahajajo torej tudi takšni, ki so drugim narodom popolnoma tuji, kakor na pr. Nemcem z in ž. Pravo bogastvo našega jezika pa se odkriva še le v besednih oblikah. Že samostalniki jih ima s svojimi 3 števili in 6 skloni 18, še več pridevnikov; kaj pa naj rečemo o obilju oblik pri glagolu, v kojem se moč in krasota slovenskega jezika še le prav razodeva? Tujec se našemu glagolu ne more prečuditi, kajti na jednom jedinem slovenskem glagolskem deblu se da več pomenov proizvajati, kakor na katerega bodi neslovenskega jezika vseh besednih plemenih skupaj. In kako krepke so vse naše oblike, kako polnoglasne njih končnice! Vsaka izmed njih je v primeri z neslovenskimi bujen junak zraven hromih starcev. Cela knjiga bi se dala napisati o našega jezika prednostih, ki izvirajo iz bogastva oblik, a »Slov. Gosp.« nima prostora, da bi se v jezikoslovnih študijah razpuščali na široko; zato hočemo raje povedati, ali in kakó bogastvo glasov in oblik jeziku priduže. Ker imamo vse, kar glešajo drugi neslovenski narodi, in ker smo bogatejšemu jeziku privajeni, se nam zdijo tuji jeziki jako lahki, in privajamo si je, kakor izkušnja kaže, igraje, dočim se na pr. Nemec našega jezika navadno do smrti ne nauči. Dobro vemo, da nam tudi naš bistri duh olajšuje učenje drugih jezikov; a souzrok prikazni, vsled koje slovimo, je brezdvomno bogastvo glasov in oblik našega jezika. Doslej nam je zmožnost, tako lahko učiti se drugih jezikov, sicer menda več škodila nego koristila, ali upamo, da bo to odslej, ko v narodni zavednosti napredujemo, drugače.

Drug jezik znati, ni svojega prodati.

Bogastvo glasov in oblik pa daje tudi jeziku melodioznost in krepkost, da zveni na uho kakor mogočna godba, dočim se jezik, revnejši na glasovih in oblikah, sliši dolgočasen in enoličen, kakor klepanje kose.

križ in sedaj sva dobila resne pomisleke. Vprašala sva, in ugibanja je bilo konec. Otroci, ki sva jih srečavala, pozdravljali so naju madžarski. To je sad madžarskih šol. Ko pa sva se začela z njimi razgovarjati, govorili so slovenski ter nama rekli, da ne znajo mnogo madžarski. Gotovo je, da madžarizacija ne bo nikdar tako hitro napredovala, kakor germanizacija. Nemški jezik je slovenskemu mnogo bližji, nego madžarski, ima ž njim več skupnih svojstev, skratka ves jezikovni čut Slovencev je za nemščino bolj sprejemljiv nego za madžarsčino. Ogerski Slovenci so prijazni ljudje, zrejo ti zaupljivo v obraz. Odrasli ljudje so naju pozdravljali lepo v slovenskem jeziku. Ženske so videti bolj slabotne nego na sosednem Štajarskem. Moški imajo v obrazu že arpadski izraz, so suhih lic, temne, zagorele barve, velikih močnih ličnic. Rasti pa so vitke in prej velike nego majhne. Breguš nisva nikjer videla; ali ni bila ravno sezona za nje, ali pa so se morale že tudi popolnoma umakniti modernemu prikrojenu obleki, ostalo nama je prikrito. Tudi pri ženskah nisva opazila narodne noše. Mogoče pa je, da jo nosijo še po nedeljah.

Take in enake reči sva opazovala in premišljevala po dolgočasni poti proti Gederovcem. Da bi že bila kmalu pri Edšidtu, bila je moja preiskrena želja! Solnce je sipalo vse

Naš jezik pa je tudi bogat na besedah, tako bogat, da ne stoji niti za najbogatejšim. Nemci se kaj radi bahajo s to svojo bogatijo, ker so sploh bahači in ker slovanskih jezikov ne poznajo. Primerjaj pa naš slovar, ki ga je izdal prof. Pleteršnik s katerim bodi nemškim, tudi največjim, koliko besed šteje? 100.000. Nemški pa tudi ne več. Tako stoji stvar sedaj, ko so Nemci na vrhuncu kulturnega razvoja, mi pa v kulturnih povojih; kakšen pa bo naš besedni zaklad, kadar bodemo mi imeli le polovico prosvetnega pota za seboj? Res je, da nam marsikaterokrat manjka besede za to in ono, dočim Nemcu in celo še nekterim izmed nas nemška beseda o tistem predmetu gladko teče; ali je pa s tem dokazano, da slovenski jezik dotičnih besed nima? Ima jih, ima, ali znati jih je treba. Da nam ne padajo kar iz ust, ni toliko naša krivda, kakor krivda onih, ki nam branijo slovenske šole in nas tiščijo od velikih obrtov in industrij; manjkajo nam namreč le tiste besede, katere bi nam morale dajati šole nižje in višje, in katere se porajajo po delavnicah in tovarnah; teh besed tudi Nemec ne pobira med štirimi stenami svoje kočee. Toda Bog bode tako milosten, da bode tudi nam kedaj dal uživati blaginjo narodnih šol, velikega obrta in industrije.

Kakor ljudje, tako so tudi jeziki z ozirom na njih gibčnost različni. Naša slovensčina je tvorka kakor vosek, ki se rad udaja vsakemu pregibu, a zopet prožna kakor vozna vzmet, na koji se vse le ziblje; vsled tega je naš jezik izborno sposoben ne le za najgloblje raznovrstne znanosti, ampak tudi za vsak najmogočnejši kakor i najnežnejši izraz dušnega stanja.

In k vsem tem vrlinam, ki naš jezik že itak odlikujejo pred drugimi, stopi še jedna: njega čudovita blaglasnost; slovensčino je slišati kakor krasno zvonjenje, dočim se nam ta ali oni jezik glasi, recimo kakor bi se trli orehi, ali kakor da voda vre, ali kakor da bi se lajalo.

Jeziki se, ker ima vsak svoj posebni značaj, radi po tem-le primerjajo; o jednom se reče, da je mogočen, o drugem, da je nežen itd. Kaj bi se lahko reklo o našem slovenskem jeziku? Da je vse to; lahko se ti glasi mogočno kakor grom, nežno kakor pihljanje vetriča, jasno kakor zvon, zamolklo kakor globok vzdih iz možkih prsi, veličastno kakor orglje in zopet ljubko kakor žgolenje ptička v razoru.

Da, naš jezik je res velekrasen; res pa je tudi, da te krasote mnogi ne poznajo, bodisi da se je ne zavedajo, bodisi da ne dobe zlahka prilike, prepričati se o njej;

svoje žarke na naju, in bilo nama je hudo vroče. Nobenega oblaka ni bilo na nebesnem svodu. Jaz sem sicer po celi poti pridno zažigal ogerske smodke ter delal goste dimne oblake. A nič ni pomagalo, solnčni žarki so jih hitro in hlastno posrkali v se. Moj prijatelj pa še tiči tako globoko v srednjeveškem mračnjastvu, da še se ni povspel do kadenja, do te velevažne pridobitve novega veka. Sicer pa mu tudi ni bilo treba iskati kakih oblakov, kajti hodil je lahko v moji senci. Saj to menda ni nobena sramota, ako tukaj javno priznam, da je pogosta sprememba zdravega podnebja zadnja leta jako ugodno uplivala na razvoj mojega telesa. To je dejstvo, ki mi sicer povzroča mnogo neprijetnosti, a ki se ne da utajiti. Ah, kako rad bi bil zopet tako lahek in vitek kakor nekdanj v zorni mladosti! Če bom šel kedaj zopet na Bled, tedaj bom potegnil na otoku iskreno za isti zvon, ki vse želje izpolni, ter si želel telesne lahkote. Morda se mi vsaj ta želja izpolni! Pa to bom kar pristavil, da take lahkote ne želim, kakor jo ima moj tovariš. Ako bi on živel v Trstu, bi se bora neprestano igrala ž njim v zraku.

Bližala sva se Gederovcem.

kajti najkrasnejši je pač le književni jezik, ki ga ne kazi ne zatezavanje, ne pevanje, ne nepopolno izgovarjanje samoglasnikov in drugo, kar je narečjem tu bolj, tam manj lastno. Kdor je kedaj slišal vzorno slovensčino govoriti iz ust dobrega govornika ali deklamatorja, tega je, in najsi je bil tujec ali našinec, lepota našega jezika gotovo osupnila, da, tako prevzela, da je bil iz sebe in djal, ko se je zopet zavedel: »Zdaj še le vem, kakšen dar božji je jezik!« Ni brez vzroka papež leta 868. proglasil slovensčino cerkvenim jezikom, ki še danes rabi pri pravoslavni in tudi pri naših rimsko-katoliških takozvanih glagolaših v Istriji, Dalmaciji in Hrvatski.

Naš jezik pa še ima zraven krasote tudi druge vrline. V vsakem jeziku se nahajajo narečja; ali ta se včasih med seboj razlikujejo tako, da se dva, ki govorita razni narečji, težko ali celo ne moreta razumeti. Gola resnica na pr. je, da berolinski Nemec tirolskega ne razume in naopak. Tudi je v nekaterih narodih velika težava s knjižnim jezikom, ki velja za narodno celokupnost, v nekaterih celo tolika, da se pri prostemu človeku, poznajočemu le narečje, zdi jezik v knjigi kakor popolnoma tuj. Med nami Slovenci, kar nas tlači božji svet, razume vsak drugega, kakor brata, in vsem skupaj se glasi jezik književni, kakor beseda materina. Družba sv. Mohorja ne bi imela tako ogromnega števila udov v priprostem ljudstvu, ako knjižnega jezika vsakdo ne bi prav tako umel, kakor svoje narečje. Pri nas zastran jezika razumeva katerosibodi knjigo slehern pastir, ki zna brati. To je neprecenljiva dobrota, na kojoj smo slobodno ponosni; po njej je našemu narodu omogočeno ne le, da se hitreje, ampak tudi da se sam izobrazuje, kolikor se le hoče. Pa tudi smemo s ponosom reči, da glešta naš narod splošno izobrazbo, kakoršno nahajamo na pr. v Avstriji le še pri Čehih.

Nismo še pri koncu s hvalo in proslavo našega jezika. Šest bratov stoji okoli njega: Rus, Poljak, Čeh, Lužički Srb, Srbohrvat in Bulgar, vsi mu priznavajo prvenstvo, in nobeden mu ne odreka častiljivosti nad samim seboj. In to prvič, ker so najstarejši slovanski pisemski spomeniki pisani v jeziku slovenskem, in drugič, ker slovenski jezik po svojem ustroju med brati vsekako zavzema središče; vsled tega je najlaglje učiti se slovanskih jezikov, ako se najprej naš slovenski zna, ker je namreč ta vsem drugim podobnejši nego katerisibodi izmed onih. Radi tega uživa slovensčina zlasti v učenih krogih, v kojih se proučavajo razni jeziki, visoko spoštovanje. Kako nespametni so torej tisti slovenski starši, ki pri svojih otrokih slovensčino zemarjajo, ali ki jim jo celo dajo jemati, veselé se, ko slišijo iz njih ust nadomestnico nemško! Zaklad zametavajo, ki je neprecenljiv, in ki ga modri tuji s tolikim trudom kopljejo.

Slovenec, ali zdaj veš, koliko imaš v svojem jeziku? Kar smo rekli, je komaj betvica tega, kar bi se reči dalo, in vendar imaš že zdaj vzroka dovolj, da si na krasni zaklad, ki ti ga je dobrotljivi Stvarnik podaril, ponosen. Zato pa ne pregrešuj se, sramuj se tega daru, marveč s ponosom oznanjuj svoje prekrasne materinščine hvalo doma in na tujem, dokler ti bije srce.

Politični ogled.

Avstrijski politiki si belijo glave, kaj bo sedaj storil minister Koerber, ali bo vladal nekaj časa s § 14, ali pa bo državni zbor razpustil. Ljudstvu prijazne stranke se ne bojijo novih volitev, pač pa Poljaki, liberalci in konservativci. Bržkone še se Koerber sam doslej ni odločil, kako bo ukrenil.

V Trstu se godijo čudne reči. Na Telovo se je hotela bratovščina sv. Cirila in Metoda s svojo zastavo udeležiti procesije pri Sv. Jakobu, a župnik-italijanaš je po policiji prepovedal zastavo. Slovensko ljudstvo je bilo vsled tega grozno razburjeno. Odpad-